

Kotouttamisohjelma

Sisällys

Kiteen kaupungin kotouttamisohjelma.....	3
Kotouttaminen	4
Lainsäädäntö	5
Käsitteitä	5
Tilannekatsaus Kiteellä	7
Kotouttamisprosessi.....	8
Yleistä	8
Uusien pakolaisten vastaanotto.....	8
Kotouttamissuunnitelmat.....	9
Tulkkipalvelut	10
Asuminen.....	10
Työllistyminen.....	10
Toimeentulo	11
Sosiaali- ja terveyspalvelut.....	12
Sosiaalityö	13
Terveyskeskuksen vastaanottotoiminta ja suun terveydenhoito.....	14
Äitiys- ja lastenneuvolapalvelut	14
Mielenterveys- ja päihdepalvelut.....	14
Hoito- ja hoivapalvelut, kotihoito.....	14
Varhaiskasvatus	15
Koulutus	15
Aikuiskoulutus	16
Vapaa-aikapalvelut	16
Poliisi	17
Järjestöt ja seurakunta	18
Kotouttamisohjelman seuranta.....	18

Kiteen kaupungin kotouttamisohjelma

Kotouttamisohjelma on kuntien yhdessä muiden viranomaisten sekä kansaneläkelaitoksen kanssa laatima suunnitelma maahanmuuttajien kotouttamisesta kunnassa.

Kunnan tai useamman kunnan yhdessä on kotoutumislain mukaan laadittava kotouttamisohjelma (32 §). Ohjelman tarkoitus on edistää kotoutumista ja monialaista yhteistyötä. Ohjelma hyväksytään kunkin kunnan kunnanvaltuustossa ja tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa. Kotouttamisohjelma otetaan huomioon myös kunnan talousarviota ja -suunnitelmaa laadittaessa (kuntalaki 65 §).

Kotouttamisohjelma on keskeinen väline, jolla voidaan vaikuttaa kotouttamisen sisältöön. Ohjelmassa tulisi ottaa huomioon kaikki kunnan alueella asuvat maahanmuuttajat oleskelun perusteesta riippumatta. Kotouttamisohjelma voidaan laatia kuntakohtaisena tai seudullisena.

Kunta vastaa kotouttamisohjelman tekemisestä ja yhteistyön käynnistämisestä. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen (ELY-keskus), TE-toimiston, Kansaneläkelaitoksen ja muiden kunnan alueella toimivien viranomaisten on osallistuttava oman toimialansa osalta ohjelman laadintaan, toteutukseen ja seurantaan.

Paikalliset maahanmuuttaja-, kansalais-, työntekijä- ja työnantajajärjestöt sekä uskonnolliset yhteisöt voivat osallistua kotouttamisohjelman laadintaan, toteutukseen ja seurantaan.

Kunnan vastuulla on kutsua muut kotouttamisen kannalta keskeiset paikallistahot mukaan ohjelman laadintaan ja sen toimeenpanon seurantaan. Kunnan tulisi lisätä erityisesti sen alueella asuvien maahanmuuttajien ja järjestöjen osallisuutta ohjelman laadinnassa.

Kunnan kotouttamisohjelman sisältö

Kunnan kotouttamisohjelma voi kotoutumislain mukaan sisältää seuraavia asiakokonaisuuksia (33 §)

- Selvitys siitä, miten ohjelma kytkeytyy kunnan strategiseen suunnitteluun ja seurantaan.
- Suunnitelma siitä, miten kunnan yleiset palvelut järjestetään maahanmuuttajille soveltuvina ja miten kotoutumisen edistävät toimenpiteet järjestetään.
- Tieto siitä, kuka vastaa kunnassa kotouttamisen yhteensovittamisesta ja eri toimenpiteistä.
- Suunnitelma lasten ja nuorten kotoutumisen sekä sosiaalisen vahvistamisen edistämisestä.
- Suunnitelma työvoiman ulkopuolella olevien ryhmien kotoutumisen ja sosiaalisen vahvistamisen edistämisestä.
- Monivuotinen suunnitelma pakolaisten kuntaan osoittamisesta ja kotoutumisen edistämisestä.
- Suunnitelma hyvien etnisten suhteiden ja kulttuurien välisen vuoropuhelun edistämisestä.

- Suunnitelma kunnan kotouttamisohjelman seurannasta ja ajan tasalla pitämisestä.

Kunnan kotouttamisohjelmassa voidaan lisäksi määritellä kunnan ja kansalaisyhteiskunnan väliset yhteistyömuodot.

Edellä mainittu luettelo ei ole kuitenkaan tyhjentävä. Kunta voi sisällyttää ohjelmaan muitakin suunnitelmia, toimenpiteitä ja määrittelyjä paikallisen kotoutumisen edistämiseksi.

Kotouttaminen

Laki kotoutumisen edistämisestä (1386/2010) tuli voimaan 1.9.2011. Laissa kotouttamisella tarkoitetaan ”kotoutumisen monialaista edistämistä ja tukemista viranomaisten ja muiden tahojen toimenpiteillä ja palveluilla”. Kotouttamisen tavoitteena paikallistasolla on ”tukea paikallisesti tai seudullisesti kansainvälisyyttä, tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä edistää myönteistä vuorovaikutusta eri väestöryhmien välillä. Tavoitteena on lisäksi edistää hyviä etnisiä suhteita ja kulttuurien välistä vuoropuhelua ja maahanmuuttajaryhmien osallisuutta sekä tukea mahdollisuuksia oman kielen ja kulttuurin säilyttämiseen.” Kotouttamiseen ovat oikeutettuja kaikki maahanmuuttajat kotikuntalain tarkoittamassa asuinkunnassaan riippumatta siitä, onko maahanmuuton syy työperäisyys, pakolaisuus, paluumuutto, perheenjäsenyys, opiskelu jne.

Vaikka viranomaisten tehtävänä on huolehtia kotoutumista edistävien palvelujen järjestämisestä, on maahanmuuttajalla kotoutumisessa aina aktiivinen rooli.

Kotoutuminen on kaksisuuntainen keskinäisen muuttumisen prosessi, jossa yhteiskunta muuttuu väestön monimuotoistuessa ja maahanmuuttaja hankkii yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja. Tässä prosessissa maahanmuuttajan omalla motivaatiolla, sitoutumisella ja omatoimisuudella on aina suuri merkitys.

Kotoutumisprosessiin liittyy keskinäisiä oikeuksia ja velvollisuuksia. Yhteiskunnan on tarjottava maahanmuuttajalle riittävät mahdollisuudet kotoutumiseen ja aktiiviseen osallistumiseen.

Vastaanottavalla yhteiskunnalla on puolestaan oikeus odottaa maahanmuuttajan osallistuvan aktiivisesti oman tilanteensa ja kotoutumisensa edistämiseen. Molempien osapuolten tulee omalta osaltaan huolehtia keskinäisen rakentavan vuoropuhelun ylläpitämisestä.

Kotoutuminen on luonteeltaan pitkäkestoista ja jatkuvaa. Kotoutumista voidaan tukea ja edistää toimenpiteiden ja palveluiden avulla, mutta kotoutuminen tapahtuu aina vuorovaikutuksessa suomalaisen yhteiskunnan kanssa, keskeisimmin arkipäivän tilanteissa ja lähiyhteisöissä, kuten päiväkodeissa, kouluissa, harrastustoiminnassa ja työpaikoilla.

Ajatus kaksisuuntaisesta kotoutumisesta sisältyy myös Euroopan unionin kotouttamispolitiikan yhteisiin peruseriaatteisiin (www.kotouttaminen.fi) Kotouttamisen toimenpano edellyttää tiivistä yhteistyötä kunnan eri toimialojen sekä työhallinnon ja elinkeinoelämän, kansaneläkelaitoksen, poliisin, järjestöjen, uskonnollisten yhteisöjen ja seurakuntien sekä muiden paikallisten tahojen välillä.

Lainsäädäntö

Maahanmuuttoon ja kotoutumisen edistämiseen liittyvä lainsäädäntö ja sen kehitystyö pohjautuvat Suomen hallituksen linjaamiin tavoitteisiin, Euroopan unionin (EU) lainsäädäntöön sekä Suomea sitoviin kansainvälisiin sopimuksiin, kuten Euroopan ihmisoikeussopimukseen, kidutuksen vastaiseen yleissopimukseen, lapsen oikeuksien sopimukseen ja Geneven pakolaissopimukseen.

Laki kotoutumisen edistämisestä (KotoL) tuli voimaan 1. syyskuuta vuonna 2011. Lain tavoitteena on vastata maahanmuutossa viime vuosina tapahtuneeseen kasvuun ja monimuotoistumiseen tukemalla maahanmuuttajien osallisuutta yhteiskunnassa.

Tavoitteena on, että kaikki maahanmuuttajat saavat perustietoa suomalaisesta yhteiskunnasta, työelämästä ja kotoutumista edistävästä palveluista. Laissa panostetaan maahanmuuton alkuvaiheeseen lisäämällä alkuvaiheen tiedottamista ja maahanmuuttajan neuvontaa ja ohjausta.

Maahanmuuttajille suunnatuista kotouttamistoimenpiteistä ja -palveluista muodostetaan selkeä ja johdonmukainen kokonaisuus. Alkukartoituksessa selvitetään henkilön kielitaitoa, koulutus- ja työhistoriaa sekä elämäntilannetta. Kotouttamispalvelujen tarjonnan lähtökohtana on maahanmuuttajan yksilöllinen palvelutarve ja perheen tilanne.

Lisäksi laissa määritellään kunnan ja työ- ja elinkeinotoimistojen (TE-toimisto), ministeriöiden sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten (ELY-keskus) ja aluehallintovirastojen (AVI) tehtävät ja roolit kotoutumisen edistämisessä (www.kotouttaminen.fi)

Käsitteitä

Maahanmuuttaja

Yleiskäsite, jota käytetään kuvaamaan kaikkia maahan muuttaneita henkilöitä.

Ulkomaalainen

Suomen oikeuden kannalta henkilö, joka ei ole Suomen kansalainen

Paluumuuttaja

Ulkosuomalainen, joka palaa Suomeen. Suomessa käsitettä sovelletaan entisiin ja nykyisiin Suomen kansalaisiin sekä entisen Neuvostoliiton alueelta peräisin oleviin henkilöihin kuten inkerinsuomalaisiin, joilla on suomalainen syntyperä.

Pakolainen

Henkilö, joka on kotimaansa ulkopuolella ja jolla on perusteltua aihetta pelätä joutuvansa kotimaassaan vainotuksi rodun, uskonnon, kansallisuuden, tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen tai poliittisen mielipiteen johdosta (YK:n pakolaisen oikeusasemaa koskevan yleissopimuksen mukaan). Pakolaiseksi kutsutaan Suomessa yleensä myös henkilöitä, jotka ovat saaneet jäädä maahan suojelun tarpeen vuoksi tai humanitaarisista syistä.

Turvapaikanhakija

Henkilö, joka pyytää suojaa ja oleskeluoikeutta vieraasta maasta. Turvapaikanhakijan pakolaisuus todetaan vasta hakemukseen annetulla päätöksellä, joten tulisi välttää ”pakolainen” sanaa ennen kuin päätös on annettu.

Vieraskielinen

Suomessa asuva henkilö, jonka äidinkieli on jokin muu kuin suomi, ruotsi tai saame.

Kiintiöpakolainen

Henkilö, jolla on YK:n pakolaisasiain päävaltuutetun myöntämä pakolaisen asema ja jolle on myönnetty maahantulolupa vuosittain valtion tulo- ja menoarvion yhteydessä päätettävän pakolaiskiintiön puitteissa.

Kotouttaminen

Prosessi, jossa maahanmuuttajat osallistuvat yhteiskunnan taloudelliseen, poliittiseen ja sosiaaliseen elämään. He ylläpitävät ja kehittävät omaan kulttuuriinsa ja etnisyyteen liittyviä tärkeitä pitämiään asioita. Kotoutuminen edellyttää myös sopeutumista sekä vähemmistöltä että valtaväestöltä.

Kotoutuminen

Viranomaisten järjestämät toimenpiteet, joilla edistetään maahanmuuttajien kotoutumista.

Kotoutua

Kiinnittyä (integroitua) uuden asuinmaan yhteiskuntaan.

Kotouttamislaki

Kotouttamislain (Laki kotouttamisen edistämisestä 30.12.2010/1386) ”tarkoituksena on tukea ja edistää kotoutumista ja maahanmuuttajan mahdollisuutta osallistua aktiivisesti suomalaisen yhteiskunnan toimintaan. Lisäksi lain tarkoituksena on edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä myönteistä vuorovaikutusta eri väestöryhmien kesken”.

Kotouttamisohjelma

Kuntien yhdessä muiden viranomaisten sekä kansaneläkelaitoksen kanssa laatima suunnitelma maahanmuuttajien kotouttamisesta kunnassa.

Kotouttamissuunnitelma

Maahanmuuttajalle tarvittaessa laadittava yksilöllinen suunnitelma toimenpiteistä tarpeellisen kielitaidon ja muiden yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavien tietojen ja taitojen hankkimiseksi.

Etninen syrjintä

Jonkin henkilön tai ryhmän asettamista muita huonompaan asemaan hänen/heidän etnisen taustansa vuoksi.

Rasismi

Ideologia, jossa kielteiseksi määritellyt ominaisuudet kohdistetaan tiettyyn ”rotuun” tai tiettyyn ryhmään ihmisiä. Rasismi koostuu sarjasta kuvitelmia, joiden mukaan jokin ihmisryhmä on toista ryhmää moraalisesti, älyllisesti ja kulttuurisesti ylivoimaisempi ja jonka ylivoimaiset ominaisuudet periytyvät sukupolvelta toiselle. Rasismi saa erilaisia muotoja eri maissa riippuen historiasta, taloudesta, taustasta, kulttuurista ja muista tekijöistä.

Tilannekatsaus Kiteellä

Kansainvälinen liikkuvuus on nykypäivää. Suomessa asuvan ulkomaalaisväestön määrä lähes kaksinkertaistui 2000-luvun ensimmäisellä vuosikymmenellä. Myös Kiteellä ulkomaan kansalaisten määrä on lisääntynyt merkittävästi 2000-luvulla, tosin kasvun hidastuessa viimeisinä vuosina. Alla olevasta taulukosta voi nähdä Kiteellä olevan ulkomaalaisen väestön määrän. Kiteellä ulkomaalaisia on keskimääräistä vähemmän, kun vuonna 2014 heidän osuus koko Suomen väestöstä oli 4,01 %.

Väkiluku 31.12. (vuonna)	Koko väkiluku	Ulkomaan kansalaiset	Ulkolaisten osuus %
1980	14 546	12	0,08
2000	13 283	109	0,82
2012	11 341	263	2,32
2013	11 197	278	2,48
2014	10 986	277	2,52

Lähde: Tilastokeskus

Suurimman ryhmän Kiteellä muodostavat venäjänkieliset maahanmuuttajat.

Seuraava taulukko kuvaa Kiteen väestön kielellistä jakautumista

Vuosi	Suomen kieliset	Ruotsin kieliset	Saamen kieliset	Muut kielet yht.
1980	99,9 %	0,02 %	0,00 %	0,05 %
2000	99,15 %	0,05 %	0,01 %	0,79 %
2012	96,8 %	0,04 %	0,02 %	3,2 %
2013	96,4 %	0,04 %	0,00 %	3,6 %
2014	96,1 %	0,04 %	0,00 %	3,9 %

Lähde: Tilastokeskus

Maahanmuuttajien kotoutumisen tukemiseen eivät riitä pelkästään viranomaistoimenpiteet, vaan kotoutumiseen tarvitaan vuorovaikutusta tavallisten kiteeläisten kanssa. Tärkeään rooliin nousevat myös eri mediat, järjestöt ja seurakunnat.

Kiteen Evankelinen Kansanopisto tarjoaa koulutusta niin maahanmuuttajille kuin turvapaikanhakijoille. Syyskuussa 2015 kansanopistolla oli kirjoilla opiskelijoita kaikkiaan 239 henkilöä, joista ulkomaalaisia 109. He edustavat 27 eri kansallisuutta.

Nuoria turvapaikanhakijoita on ollut kansanopistolla ensimmäinen kerran lukuvuotena 2009 - 2010. Tällä hetkellä nuoria turvapaikanhakijoita, NUTUKOITA, on 15 henkilöä. He ovat 16 - 17-vuotiaita poikia, joilla turvapaikkaprosessi on vasta aluillaan.

Kansanopistolla maahanmuuttajat opiskelevat eri ryhmissä riippuen heidän kielitaidostaan.

Turvapaikanhakijat opiskelevat omassa ryhmässään suomenkieltä ja kulttuuria. Lisäksi heillä on ohjelmassa myös esim. liikuntaa, musiikkia ja atk:ta.

Koivikolle avattiin SPR:n vastaanottokeskus 2.10.2015 PKKY:n tiloihin. Vastaanottokeskus on 276 paikkainen. Ensimmäiset asukkaat saapuivat Koivikolle 4.10.2015.

Kotouttamisprosessi

Yleistä

Kotoutumislaki edellyttää, että maahanmuuttajalle annetaan tietoa suomalaisesta yhteiskunnasta. Maahanmuuttaja saa perustiedon oleskeluluvan saannin yhteydessä, viimeistään kotikunta- ja väestörekisteröinnin yhteydessä. Perustietoa annetaan oikeuksista, velvollisuuksista yhteiskunnassa ja työelämässä. Perustietoa Suomesta -opas on kotouttamislain mukainen tietopaketti 12 eri kielellä www.tem.fi/julkaisut/esitteet/perustietoa-suomesta.

Perustietoaineiston sisällön tuottamisesta ja ajantasaisuudesta vastaavat valtion viranomaiset.

Perustietoaineistoa täydentää valtakunnallinen Suomi sinun kielelläsi - sivusto www.infopankki.fi, joka sisältää perustietoa koko Suomesta 14 eri kielellä. Vuoden 2015 alusta sivustosta saa Joensuun alueen paikallistietoa.

Kotoutuminen on aina sekä maahan muuttaneen että vastaanottavan yhteiskunnan yhteinen prosessi. Kunnan peruspalveluissa on oltava riittävästi tietoa käytännön kotouttamisesta. Jokainen maahanmuuttaja on yksilö ja tarvitsee vaihtelevan määrän neuvontaa, ohjausta, koulutusta ja muita tukitoimia.

Kontaktit maahanmuuttajiin ja suomalaisiin ovat vasta ensimmäinen askel kansainvälistymisprosessia. Aito kansainvälistyminen tarkoittaa myös yksilön halua kohdata avoimesti erilaisista kulttuuritaustoista tulevat ihmiset. Kulttuurien väliset konfliktit ovat mahdollisia, joten kulttuurien välistä vuoropuhelua tulee edistää monin eri tavoin, mm. tiedotuksella.

Uusien pakolaisten vastaanotto

Turvapaikanhakijoiden ja pakolaisten maahanmuuttoa säätelevät kansainväliset sopimukset ja niiden kanssa yhteneväinen Suomen lainsäädäntö. Hallitusmuodossa taatut perusoikeudet ulottuvat myös ulkomaan kansalaisiin. Hallitusmuodon 5 §:n mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä.

Valtionhallinnon lähtökohtana on, että maahanmuuttajien palvelut järjestetään pääosin normaalipalveluina, joten jokainen hallinnonala vastaa oman toimialansa osalta myös maahanmuuttajien palveluista.

Kunnat ovat maahanmuuttajien vastaanotossa keskeisessä asemassa, koska jokainen Suomessa asuva henkilö on jonkin kunnan jäsen. Kiintiöpakolaisia sijoitetaan kuntiin suoraan heidän saavuttuaan Suomeen. Kunnalla on yleis- ja yhteensovittamisvastuu palvelujen järjestämisestä maahanmuuttajille ja maahanmuuttajien kotoutumisesta.

Päävastuu kuntaan tulevien maahanmuuttajien vastaanotosta, perustointitulon turvaamisesta ja kotouttamisen alkuvaiheesta on sosiaali- ja asuntoviranomaisilla sekä työvoimaviranomaisilla.

Laissa säädetään maahanmuuttajan kotoutumista edistävistä toimenpiteistä, kotoutumisen edistämisestä paikallistasolla, valtion kotoutumista edistävistä toimenpiteistä, pakolaisten kuntaan osoittamisesta, pakolaisten vastaanotosta aiheutuvien kustannusten korvaamisesta ja ilman huoltajaa olevan lapsen edustamisesta.

Kotouttamissuunnitelmat

Kotouttamissuunnitelman maahanmuuttajan kanssa laatii joko työ- ja elinkeinotoimisto tai kunta. Maahanmuuttajalla on oikeus kotoutumissuunnitelmaan, jos hän on työtön ja rekisteröity työnhakijaksi työ- ja elinkeinotoimistoon julkisesta työvoimapalvelusta annetussa laissa säädetyllä tavalla tai jos hän saa muuten kuin tilapäisesti toimeentulotuesta annetun lain mukaisesti toimeentulotukea. Kotoutumissuunnitelma voidaan laatia myös muulle maahanmuuttajalle, jos hänen arvioidaan alkukartoituksen perusteella tarvitsevan suunnitelmaa kotoutumisen edistämiseksi. Kotouttamissuunnitelman laadinnasta ja seurannasta vastaa kunnan sosiaalipalvelut.

Maahanmuuttaja voidaan ohjata TE - toimiston asiakkaaksi sosiaalihuollon ammattilaisen tekemän palvelutarvearvion pohjalta. Ohjattavan työllistymiseen ja koulutukseen liittyvät mielipiteet ja toiveet selvitetään erillisessä alkuhaastattelussa, joka on osa palvelutarvearviota. Maahanmuuttajan kotoutumiskoulutuksen järjestämiseksi tarvittavat syvemmät alkukartoitukset tehdään TE- toimiston järjestämänä.

Mikäli maahanmuuttajan ohjaaminen TE- toimiston asiakkuuteen ei ole taroituksenmukaista, vastaa kotouttamisesta ja kotouttamissuunnitelman laadinnasta maahanmuuttajan kotikunnan sosiaalitoimi.

Kotoutumissuunnitelma on oltava mahdollisimman konkreettinen ja aikataulutettu toimenpideohjelma, jossa huomioidaan myös maahanmuuttajan perhe. Kotouttamissuunnitelmassa sovitaan suomen kielen opiskelusta, muusta mahdollisesta opiskelusta tai ammatinvalinnanohja-uksesta, työharjoittelusta, valmistavasta opetuksesta, lasten ja nuorten kotoutumisen tukemisesta sekä muista vastaavista asioista. Kielitaidon tavoitetasoksi on valtakunnallisesti asetettu taso B1.1, jolla selviytyy tavallisissa suullisissa ja kirjallisissa kielenkäyttötilanteissa sekä työssä että vapaa-aikana. Tason edellyttäminen edellyttää noin 45 opintoviikon mittaista koulutuskokonaisuutta.

Alaikäiselle lapselle laaditaan tarvittaessa oma kotoutumissuunnitelma. Suunnitelma sovitetaan yhteen perheen kotoutumissuunnitelman ja alaikäiselle laadittavien muiden asiaan liittyvien suunnitelmien kanssa. Kotoutumissuunnitelma laaditaan yhdessä lapsen tai nuoren ja hänen huoltajansa tai edustajansa kanssa. Alaikäiselle ilman huoltajaa tullee ja oleskeluluvan saaneelle laaditaan aina oma kotoutumissuunnitelma.

Kiteen kaupungin maahanmuuttajien kotouttamistoiminnassa edistetään etnisiä suhteita ja tasa-arvoisuutta niin, että maahanmuuttajat kiinnittyvät yhteisön jäseniksi.

Tulkkipalvelut

Hallintolaki, kielilaki ja -asetus, ulkomaalaislaki ja -asetus, esitutkintalaki, sosiaalihuoltolaki ja laki potilaan asemasta ja oikeuksista velvoittavat viranomaisia hankkimaan tarvittaessa tulkkaus- ja käännösapua. Puhelin- ja videotulkkauksen avulla on eri kieliryhmien tulkkausapua saatavissa muualla maassa sijaitsevista tulkkeskuksista.

Tulkki tilataan pääasiallisesti Tulkkeskuksen kautta ja tilauksen tekee aina viranhaltija tai kunnan edustaja etukäteen.

Valtio korvaa pakolaisten vastaanottosopimuksen tehneelle kunnalle pakolaisten vastaanottoon liittyvät tulkkauspalvelut Vnp (1386/2010) mukaan.

Asuminen

Ensimmäisiä asioita kotouttamisessa on asunnon järjestäminen. Kotoutumista edistää, jos alueelle muodostuu riittävän suuri samaan etniseen ryhmään kuuluvien asukkaiden joukko. Tällöin perheiden keskinäinen tuki voi toteutua parhaiten ja oman kulttuurin vaaliminen myös toteutuu. Haasteena on samanaikaisesti myös välttää maahanmuuttajakeskittyneiden alueiden muodostumista.

Kiteen kaupungin asuntotoimessa ei ole tehty varsinaista suunnitelmaa maahanmuuttajien tai turvapaikanhakijoiden asuttamiseksi. Kaupungin vuokratyöyhtiössä niin Kiteellä kuin Kesälahdella on vapaita asuntoja, joten tämän hetkessä tilanteessa kaupunki pystyy tarvittaessa osoittamaan asuntoja asuntoa tarvitseville. Koska kaupungin vuokratyöyhtiöiden asunnot ovat avaralainoitettuja, asuntojen hakeminen ja asukasvalinnat tapahtuvat samoilla periaatteilla kuin muillakin kuntalaisilla tai muualta paikkakunnalle muuttaville.

Työllistyminen

Pohjois-Karjalan työvoima- ja elinkeinotoimiston tehtävänä on työ- ja elinkeinoministeriön alaisena maahanmuuttajien yhteiskuntaan ja työelämään kotouttamisen ja turvapaikanhakijoiden vastaanoton suunnittelu, ohjaus, seuranta sekä muut erikseen määrättävät tehtävät. TE-toimisto huolehtii yhdessä ELY-keskuksen kanssa työvoimapolitiittisten toimenpiteiden sekä työvoimapalvelujen järjestämisestä. Joensuun seudun työ- ja elinkeinotoimiston viranomais-tehtävänä on kotoutumislain mukaan parantaa työkäisten maahanmuuttajien sijoittumista työmarkkinoille ja hyödyntää eri kulttuureista tulevien työntekijöiden tietotaitoa työmarkkinoilla.

Maahanmuuttajan käytettävissä ovat kaikki Joensuun seudun työ- ja elinkeinotoimiston palvelut Kiteen toimipisteen kautta. Joensuun seudun työ- ja elinkeinotoimisto palvelee maahanmuuttajia monipuolisesti aina siitä lähtien kun he ovat saaneet myönteisen oleskeluvan ja kirjautuneet väestörekisteriin. Kotoutumissuunnitelma laaditaan niille maahanmuuttajille, jotka asuvat pysyvästi kotikunnassa.

Työ- ja elinkeinotoimisto ostaa ja organisoii vuosittain useita maahanmuuttajille suunnattuja koulutuksia. Tyypillisesti koulutus liittyy suomen kielen ja kulttuurin oppimiseen, suomalaisen työelämän ja työmarkkinoiden tunte-
mukseen sekä ammattiin valmentavaan aikuiskoulutukseen (= kotouttamis-
koulutus). Osa maahanmuuttajien koulutuksesta voi olla yrittäjyyteen val-
mentavaa koulutusta.

Maahanmuuttajalla, joka ilmoittautuu työttömäksi työnhakijaksi tai joka ha-
kee toimeentulo-tuesta annetun lain (1412/1997) mukaista toimeentulotu-
kea, on oikeus yhteistyössä kunnan ja TE-toimiston kanssa laadittavaan ko-
toutumissuunnitelmaan. Kotoutumissuunnitelman kestosta, muuttamisesta
ja keskeytyneen suunnitelman jatkamisesta sovitaan kunnan, TE-toimiston
ja maahanmuuttajan kesken. Maahanmuuttajan kotoutumissuunnitelma kor-
vaa työvoimapalvelulain (1005/1993) 10 C §:n 1 momentissa tarkoitetun
työnhakusuunnitelman. Suunnitelman laadinnasta vastaa kunnan sosiaalitoi-
mi.

Toimeentulo

Kansaneläkelaitos (Kela) hoitaa Suomessa asuvien perusturvaa eri elämänti-
lanteissa. Kelan asiakkaita ovat kaikki Suomessa asuvat sekä ulkomailla asu-
vat Suomen sosiaaliturvaan kuuluvat henkilöt.

Suomeen muuttavan henkilön katsotaan asuvan Suomessa maahan tulosta
lukien, jos hänen tarkoituksenaan on jäädä tänne vakinaisesti asumaan ja
maassa asuminen on laillista. Lisäksi voidaan edellyttää yhden vuoden oles-
keluun oikeuttavaa lupaa. Asumisen vakinaisuus ratkaistaan maahantulon
tarkoituksen perusteella. Suomeen muuttoa pidetään vakinaisena silloin,
kun henkilö muuttaa Suomeen

- paluumuuttajana
- kiintiöpakolaisena
- turvapaikan ja vähintään vuoden oleskeluluvan saaneena turvapaikanha-
kijana
- suojelun tarpeen vuoksi jatkuvan oleskeluluvan saaneena
- Suomessa asuvan henkilön perheenjäsenenä
- vakinaiseen työhön tai vähintään kahden vuoden työsopimuksen perus-
teella.

Kelan hoidettavana on noin 100 eri etuutta. Myös maahanmuuttajan kotou-
tumistuki maksetaan Kelan kautta.

Maahanmuuttajan kotoutumistuki on joko työttömyysturvalain mukaista
työttömyysturvaa tai toimeentulotuesta annetun lain mukaista toimeentulo-
tukea. Toimeentulotukea voidaan myös myöntää kotoutumistukena makset-
tavan työmarkkinatuen täydennyksenä, jos asiakas on tuen tarpeessa. Ko-
toutumistuen avulla edistetään ja parannetaan tuen saajan työelämään ja
jatkokoulutukseen hakeutumisen edellytyksiä ja mahdollisuuksia toimia
suomalaisessa yhteiskunnassa.

Uuden vastaanottolain tultua voimaan (1.9.2011) turvapaikanhakijan saama tuki on irrotettu toimeentulotuesta. Turvapaikanhakija voi hakea vastaanottorahaa (vastaanottolaki 19 §) ihmisarvoisen elämän kannalta välttämättömän toimeentulon turvaamiseksi ja itsenäisen selviytymisen edistämiseksi, jos hän on tuen tarpeessa eikä voi itse turvata toimeentuloa. Turvapaikanhakijan käytössä olevat tulot ja varat vaikuttavat tuen määrään.

Vuonna 2015 turvapaikanhakijan vastaanottorahan määrä kuukaudessa on yksin asuvalla ja yksinhuoltajalla 316,07 euroa, ateriapalvelut tarjoavassa vastaanottokeskuksessa 92,64 euroa. Muilla yli 18-vuotiailla tuki on kuukaudessa 267,02 €, ateriapalvelut tarjoavassa vastaanottokeskuksessa 76,29 euroa. Perheensä kanssa asuvalla lapsella määrä kuukautta kohden on 201,63 euroa, ateriapalvelut tarjoavassa vastaanottokeskuksessa 59,94 euroa.

Jos vastaanottokeskus järjestää täyden ylläpidon, ilman huoltajaa olevalle lapselle myönnetään vastaanottorahan sijasta ns. käyttörahaa (21 §)

Ns. täydentävää vastaanottorahaa voidaan myöntää erityisiin menoihin, esimerkiksi lastenvaunut, lasten harrastusmenot tai turvapaikkapuhutteluun osallistumisesta aiheutuvat matkakulut.

Turvapaikanhakijan on itse kustannettava vastaanottorahalla tai muilla omilla tuloillaan ruokansa, vaatetuksensa ja esimerkiksi liikkumisensa. Maahanmuuttajan erityistuki on muuttanut takuueläkkeeksi 1.3.2011. Maahanmuuttajalla on oikeus takuueläkkeeseen seuraavin edellytyksin:

- maahanmuuttaja on täyttänyt 65 vuotta tai
- maahanmuuttaja on täyttänyt 16 vuotta ja on kansaneläkelain 12 §:n mukaan työkyvytön, mutta ei 12 §:n 4 momentissa tarkoitettu henkilö

Maahanmuuttajalle työkyvyttömyyden perusteella myönnettävään takuueläkkeeseen sovelletaan, mitä kansaneläkelain 13-16 ja 18 §:ssä säädetään työkyvyttömyyseläkkeestä.

Takuueläkkeen myöntämisen edellytyksenä on lisäksi, että hakija osoittaa hakeneensa Suomesta ja ulkomailta ne 9 §:ssä tarkoitetut eläkkeet ja korvaukset, joihin hänellä voi olla oikeus.

Sosiaali- ja terveyspalvelut

Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut järjestetään saman sisältöisinä ja laajuisina kuin kunnan muille asukkaille ottaen kuitenkin huomioon, mitä laissa maahanmuuttajien kotoutumisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta säädetään kunnan tehtäväksi ja maahanmuuttajan oikeudesta kotoutumissuunnitelmaan ja kotoutumistukeen.

Sosiaali- ja terveyspalvelut ovat merkittävässä asemassa erityisesti työmarkkinoiden ulkopuolella olevien maahanmuuttajien kotouttamisprosessissa, sillä alle kouluikäisten lasten ja vanhusten kotouttamistoimenpiteet ovat sosiaali- ja terveystoimen vastuulla. Lapsiperheissä painopisteenä on vanhemmuuden tukeminen kahden kulttuurin ristipaineessa elävien perheiden arjessa. Tärkeimmät toimijat tässä kentässä ovat sosiaalityö, päivähoido sekä äitiys- ja lastenneuvola, jotka tavoittavat lähes kaikki maahanmuuttajaperheet.

Maahanmuuttajan kotouttaminen on vuosia kestävä prosessi. Monien maahanmuuttajien kohdalla lähteminen kotimaasta ei ole tapahtunut vapaaehtoisesti, vaan muuttoon on voinut vaikuttaa erilaiset traumaattiset kokemukset. Kotoutumisen kannalta haastavaa on oppia toimimaan suomalaisessa yhteiskunnassa. Esimerkiksi Suomen sosiaaliturvan kenttä on pirstaleinen ja maahanmuuttaja joutuu alusta lähtien asioimaan usean eri viranomaisen kanssa.

Sosiaalityö

Maahanmuuttajien keskuudessa tehtävä sosiaalityö painottuu toimeentulotuen lisäksi yleiseen neuvontaan ja ohjaukseen, mutta myös lastensuojelun kysymyksiin. Pääsääntöisesti maahanmuuttaja-asiakkaat asioivat sosiaalihuoltoa koskevissa asioissa oman alueensa sosiaalityöntekijän ja sosiaaliohjaajan kanssa.

Maahanmuuttajaperheiden tarvitsemat lastensuojelupalvelut tuotetaan normaalien lastensuojelupalveluiden tapaan. Lapset omaksuvat nopeasti ympäröivästä yhteiskunnasta vaikutteita ja tapoja, joita perheen piirissä ei ehkä hyväksytä. Eri kulttuureissa on myös kasvatuksen keinoja, joita Suomessa ei hyväksytä tai jotka ovat jopa kriminalisoituja. Esimerkiksi huoltajuuskiistat ja tapaamisoikeuden järjestäminen saattavat olla vaikeita tilanteita johtuen suomalaisen ja muiden maiden oikeusjärjestelmien eroista.

Kiteen kaupunki on solminut sopimuksen kuntaan osoittamisesta ja kotoutumisen edistämisestä ELY-keskuksen kanssa 21.1.2009. Tätä sopimusta päivitetään parhaillaan. Sopimuksessa ei ole sovittu pakolaismääristä, joita vuosittain otetaan vastaan. Sopimus on edellytyksenä sille, että ELY-keskus korvaa kaupungille kaikki pakolaisista aiheutuvat yksilölliset toimeentulotuki-, tulkki- ja erityiskorvaukset esim. vamman vuoksi aiheutuvat kulut terveyspalveluista korvataan. Lisäksi kunta saa laskennallista korvausta yksilöllisten kulujen päälle kolmen vuoden ajalta. ELY-keskusta laskutetaan näistä vuosittain. Laskutuksen hoitaa aikuissosiaalityö. Laskennallista korvausta saa jokaisesta vastaanotetusta henkilöstä.

- 2300 €/vuosi yli 7-vuotiaasta ja sitä vanhemmista
- 6845 €/vuosi alle 7-vuotiaasta

Korvausaika on 4 vuotta kiintiössä tulleista henkilöistä ja 3 vuotta turvapaikkamenettelyn kautta tulleista henkilöistä. Lisäksi korvataan todellisten kulujen mukaan

- sosiaali- ja terveydenhuollon erityiskustannuksia
- tulkkaus- ja käännöspalveluja
- toimeentulotukikustannuksia

Kohderyhmään kuuluvat henkilöt huomioidaan myös valtiosuoksissa, joita kunnille maksetaan oppivelvollisuusikäisten maahanmuuttajalasten määrän mukaan. Työ- ja elinkeinohallinto rahoittaa lisäksi kotouttamiskoulutusta ja opetushallinto valmistavaa opetusta.

Valtiolta korvausta vastaanoton järjestelyistä johtuviin kustannuksiin saavat sopimuksen tehneet kunnat. Korvaus on tarkoitettu pakolaisten ohjaukseen ja neuvontaan sekä muuhun heidän kotoutumistaan tukevaan toimintaan. Korvauksia saadakseen kunnalla on oltava kotouttamisohjelma.

Terveyskeskuksen vastaanottotoiminta ja suun terveydenhoito

Maahanmuuttajat saavat terveystalvetut osana normaalia vastaanottotoimintaa. Tulkin käyttö ja normaalia pidempi vastaanottoaika varmistavat asioiden ymmärtämisen. Kuitenkin lisä- ja täydennyskoulutusta tarvitaan ymmärtämään erilaisista kulttuureista aiheutuvia ongelmia sairaanhoidossa. Tulkin käytöstä tarvitaan tarkemmat ohjeet hoitohenkilökunnalle, ettei perhejäseniä käytettäisi tulkkeina, mikä aiheuttaa ongelmia esim. tietosuojan vuoksi.

Suun terveydenhuolto toteutetaan osana normaalia kunnallista hammashuoltoa.

Äitiys- ja lastenneuvolapalvelut

Käytännössä kaikki odottavat äidit ja lapsiperheet, jotka ovat saaneet kotikuntaoikeuden, kuuluvat neuvolatoiminnan piiriin. Neuvola muodostaa luontevan ympäristön käsitellä lasten kasvatukseen, terveyteen ja hoitoon liittyviä asioita. Terveydenhoitaja, viranomaisena, on tiedonvälittäjän asemassa maahanmuuttajien ja muiden viranomaisten välissä ja voi tarvittaessa ohjata maahanmuuttajia myös muiden palvelujen piiriin.

Vieraskielistä esitemateriaalia hankitaan sen mukaan, mitä valtakunnallisesti on saatavilla. Vastaanottotilanteissa käytetään tarvittaessa tulkkauspalveluja.

Mielenterveys- ja päihdepalvelut

Mielenterveys- ja päihdepalvelujen perustehtävänä on tuottaa aikuisväestölle mielenterveys- ja päihdehuoltolain mukaiset mielenterveys- ja päihdepalvelut. Kuten muutkin kunnan tarjoamat palvelut, mielenterveys- ja päihdepalvelut, järjestetään maahanmuuttajille samoin kuin muille kuntalaisille.

Mielenterveyspalvelut vastaavat erilaisten psyykkisten häiriö- ja sairaustilojen avohoidosta ja kuntoutuksesta. Mielenterveyspalveluihin voi hakeutua myös erilaisten elämäntilanteeseen liittyvien kriisien vuoksi.

Päihdepalveluiden tavoitteena on ehkäistä ja vähentää päihteiden ongelmakäyttöä sekä siihen liittyviä terveydellisiä ja sosiaalisia haittoja. Päihdepalvelu auttaa erilaisissa alkoholi-, lääke- ja huumeongelmissa sekä elämänhallintaan liittyvissä kysymyksissä.

Erikoissairaanhoidon (PKSSky) tarjoamiin mielenterveyspalveluihin tarvitaan lääkärin lähete.

Hoito- ja hoivapalvelut, kotihoito

Vuonna 2014 Kiteellä asui 37 yli 65-vuotiasta maahanmuuttajaa. Heidän tarvitsemat kotipalvelut tuotetaan muiden kuntalaisten saamien palvelujen tavoin. Palvelutarpeen arvioinnin perusteella sovitaan asiakkaan kanssa kotiin annettavasta hoidosta ja palvelusta.

Riskitilanteissa maahanmuuttajaperheet tarvitsevat tehostettua, moniammatillista tukea, jossa kodeissa työskentelevillä työntekijöillä on keskeinen asema. Kodeissa työskennellessä he voivat havainnoida ja tunnistaa syntymässä olevat ongelmat ennakolta. Kotihoitohenkilöstä on monta kertaa myös ensimmäinen maahanmuuttajaperheiden luottamuksen saavuttanut tukihenkilö.

Varhaiskasvatus

Lasten päivähoito

Maahanmuuttajalasten päivähoito järjestetään normaalina päivähoitopalveluna varhaiskasvatussuunnitelman mukaisesti. Päivähoitopaikka tarjotaan päiväkodista tai perhepäivähoidosta. Päivähoidossa otetaan huomioon lapsen kieli- ja kulttuuritausta ja yksilölliset tarpeet. Lapsen kasvun ja kehityksen tukemiseen osallistuu päivähoitohenkilöstön lisäksi tarpeen mukaan erityislastentarhanopettaja. Tarvittaessa kotoutumisen tuki kirjataan huoltajan kanssa laadittavaan lapsen omaan varhaiskasvatussuunnitelmaan.

Esiopetus

Esiopetusikäisen maahanmuuttajalapsen opetus järjestetään muun esiopetuksen yhteydessä. Esiopetukseen osallistuvia maahanmuuttajia erottaa toisistaan kieli ja kulttuuri, maahanmuuton syy ja maassaoloaika. Lasten taustat huomioon ottaen opetuksessa toteutetaan esiopetuksen yleisiä kasvatus- ja oppimistavoitteita. Tavoitteena on turvata lapselle tasavertaiset oppimisvalmiudet perusopetukseen ja ehkäistä syrjäytymistä.

Opetuksella tuetaan suomen kielen ja myös lapsen äidinkielen kehittymistä sekä mahdollisuutta kasvaa kahteen kulttuuriin. Lapsen identiteetin rakentumiselle on merkityksellistä, että myös hänen kulttuuriinsa kuuluvia asioita arvostetaan ja että ne näkyvät esiopetuksen arkipäivässä. Esiopetuksessa lapsella on mahdollisuus opiskella suomea sekä ohjauksessa että luonnollisissa viestintätilanteissa suomenkielisten lasten ja aikuisten kanssa.

Lapsen oman äidinkielen opetuksen tavoitteet puolestaan ovat ajattelun kehittyminen, itsetunnon ja persoonallisuuden ehyt kasvu sekä kielenkäyttötaitojen vahvistuminen.

Koulutus

Peruskoulua ja lukiota koskeva lainsäädäntö ja opetusministeriön päätökset takaavat maahanmuuttajaoppilaille tiettyjä erityisjärjestelyjä. Opetushallitus julkaisee vuosittain tiedotteen maahanmuuttajaoppilaiden opetusjärjestelyistä peruskoulussa ja lukiossa. Tiedotteessa kerrotaan peruskoulun valmistavan opetuksen, tukiopetuksen, oman äidinkielen opetuksen ja opetusmateriaalin käytöstä. Ohjausta saa tarvittaessa myös opetushallituksen kouluttamilta maahanmuuttajaopetuksen alueellisilta tukihenkilöiltä.

Kunnat voivat järjestää yhteistyönä tai erikseen valmistavaa opetusta, jonka tavoitteena on:

- suomen kielen taidon oppiminen oppilaan kielellisen kehityksen mukaisesti ja pitäen tavoitteena toimivaa kaksikielisyyttä
- tukea oppimista ja edistää valmiuksia oppilaiden siirtyessä suomalaisen peruskoulun opetusryhmiin
- tutustuttaa oppilaat suomalaiseen luontoon, kulttuuriin, elinolosuhteisiin ja yhteiskuntaan sekä koulutukseen
- kehittää valmiuksia kulttuurien väliseen vuorovaikutukseen, monikulttuurisuuteen ja kansainvälistymiseen
- vahvistaa oppilaan omaa kulttuuri-identiteettiä

Maahanmuuttajaoppilaiden opetussuunnitelma on osa kunnan/koulun omaa opetussuunnitelmaa, jossa määritellään maahanmuuttajaopetukseen liittyvät asiat, kuten oman äidinkielen opetus. Peruskoulussa käytetään mahdollisuuksien mukaan koulunkäyntiavustajia, joilla on kielitaitoa avustamaan alussa maahanmuuttajalapsia. Peruskouluissa ja nuorisotoimissa lisätään monikulttuurisuutta ja kansainvälistymistä lisäävää ja rasismia vähentävää toimintaa.

Maahanmuuttajaoppilas on ilmoitettava/on ilmoitauduttava ensin kuntansa koulutoimistoon, josta hänet opastetaan eteenpäin. Koulutoimistossa tarkistetaan passi, josta ilmenee oppilaaksi tulevan maassa oleskelun status.

Oman äidinkielen opetus

Maahanmuuttajalla tulee olla mahdollisuus myös oman kielen ja kulttuurin ylläpitämiseen. Oman äidinkielen opetus ja kulttuurin ylläpitäminen vahvistavat erityisesti lasten ja nuorten identiteettiä sekä mahdollisuutta kasvaa kahden kulttuurin jäseneksi (www.kotouttaminen.fi)

Aikuiskoulutus

Aikuiskoulutus on usein työvoimapolitiisiin toimenpiteisiin rinnastettava toimenpide. Kansalaisopistojen kurssit ovat käytettävissä ja niihin voidaan lisätä maahanmuuttajien omia ryhmiä ja monikulttuurisuutta, kansainvälistymistä ja suvaitsevaisuutta lisääviä elementtejä. Työvoimapolitiittisen koulutuksen hankinnasta vastaa TE-keskuksen työvoimaosasto yhteistyössä työvoimatoimistojen kanssa. Kotoutumissuunnitelmaan voidaan sisällyttää maahanmuuttajakoulutuksen lisäksi muuta työvoimakoulutusta. Kotoutumissuunnitelmaan voi liittyä myös maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen liittyvää valmistavaa tai muuta soveltuvaa koulutusta

Vapaa-aikapalvelut

Liikuntatoimen palveluja maahanmuuttajat käyttävät aktiivisesti, pääosin liikuntapaikkoja. Maahanmuuttajia neuvotaan kuten muitakin kansalaisia liikuntapalvelujen käyttöön, jos he apua tarvitsevat. Maahanmuuttajat ovat kaiken kaikkiaan aktiivisia liikuntapalvelujen käyttäjiä erityisesti Kiteen evankelisen kansanopiston kautta. Erityisiä ryhmiä liikuntatoimella ei ole maahanmuuttajille tarjolla.

Nuorisotoimen palvelut ovat avoimia kaikille nuorille. Maahanmuuttotasaistavia nuoria on osallistunut toimintaan; kuten tapahtumiin, retkiin ja avoimeen nuorisotoimintaan koulunuorisotyön sekä nuorisotilatoiminnan muodossa. Lisäksi pyritään kumppanuuskerhosopimuksia solmiessa huolehtimaan, että mahdollisimman usealle kohderyhmälle on kerhotoimintaa tarjolla. Viime vuosina kumppaneina on ollut toimijoita, joiden kerhoissa on ollut mukana myös maahanmuuttajataustaisia henkilöitä.

Kulttuuritoimen tapahtumatarjonnassa huomioidaan maahanmuuttajat yhtenä kohderymänä suunniteltaessa kulttuuripalveluita yhteistyössä maahanmuuttajien parissa toimivien yhteisöjen ja järjestöjen kanssa.

Kirjaston toiminta-ajatuksena on tarjota kaikille avoin ja maksuton palvelu ja toimia sosiaalisena kohtaamispaikkana. Maahanmuuttajille kirjasto on matalan kynnyksen tila ja palvelu, jossa voi neutraalissa ympäristössä tavata muita maahanmuuttajia ja kantaväestöä.

Kotoutumisessa keskeistä on suomen kielen oppiminen, ja tätä kirjasto tukee tarjoamalla lainaksi kielikursseja, sanakirjoja ja helpotettuja tekstejä esimerkiksi selkokirjoja. Myös omalla äidinkielellä olevaa kaunokirjallisuutta on mahdollista saada kaukolainaksi kirjaston välityksellä. Kirjaston nettikooneilta pääsee lehtipalveluun, jossa voi lukea eri maiden sanomalehtiä näköispainoksina. Netistä löytyy tietoa Suomesta useilla kielillä.

Maahanmuuttajien kanssa työskentelevien ohjaajien ja vapaaehtoisten työntekijöiden tueksi kirjasto tarjoaa tietoa eri kulttuureista ja kirjaston kokolemista löytyy suomen kielen ja kulttuurin opetuksessa tarvittavaa aineistoa sekä kirjoja että verkkoaineistona.

Yhteistyötä tehdään maahanmuuttajien kanssa toimivien järjestöjen ja kotouttamiskurssien vetäjien kanssa.

Erilaiset maahanmuuttajaryhmät ovat tervetulleita tutustumaan kirjaston palveluihin. Kirjastolla käynnistyy v. 2016 opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittama Kotoudu kirjastossa -hanke.

Poliisi

Kiteen alue kuuluu poliisitoiminnallisesti Itä-Suomen poliisilaitokseen, jonka keskus sijaitsee Kuopiossa. Kiteellä on oma poliisiasema, joka sijaitsee osoitteessa Hovintie 3, 82500 Kitee, puh. 0295 415 342. Poliisiasemalla hoidetaan tavanomaisia poliisin myöntämiä lupa-asioita, kuten henkilökortteja, passeja, ampuma-aselupia, arpajaislupia, rahakeräyslupia sekä yleisötapahtumiin liittyviä ilmoituksia. Lupapalvelut ovat avoinna ma - pe klo 9 - 16. Ulkomaalaisten maassa oleskeluun liittyviä ulkomaalaislupa-asioita hoidetaan vain Joensuun poliisiasemalla (osoite Torikatu 9, 80100 Joensuu) Ulkomaalaislupa-asioissa tulee varata aika etukäteen. Lisätietoja ajanvarauksesta poliisin nettisivuilta www.poliisi.fi/ita-suomi tai ulkomaalaislupa-asiat puh. 0295 455 050 klo 9 -11.

Paikallispoliisi voi

- myöntää maassa oleskelevan Suomen kansalaisen ulkomaalaiselle perheenjäsenelle ja tämän alaikäiselle naimattomalle lapselle ensimmäisen oleskeluluvan

- myöntää Suomessa oleskelevalle ulkomaalaiselle uuden määräaikaisen oleskeluluvan (jatkolupa), pysyvän oleskeluluvan, sekä pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskeluluvan
- antaa EU-kansalaisen oleskeluoikeuden rekisteröintitodistuksen ja todistuksen pysyvästä oleskeluoikeudesta
- myöntää unionin kansalaisen perheenjäsenen oleskelukortin ja pysyvän oleskelulupakortin, sellaiselle EU-kansalaisen perheenjäsenelle, joka ei ole itse unionin kansalainen
- lisää oleskelupäiviä viisumiin ja/tai pidentää viisumin voimassaoloaikoja.

Suomessa oleskelevan/asuvan ulkomaalaisen on jätettävä lupahakemus poliisilaitokselle henkilökohtaisesti. Tiettyjen ulkomaalaislupien osalta hakemus voidaan laittaa vireille myös sähköisen asiointipalvelun kautta. Sähköisen asiointipalvelun kautta hakemuksensa jättäneen hakijan tulee vielä käydä poliisilaitoksella todistamassa henkilöllisyytensä ja esittämässä hakemukseen tarvittavien liitteiden alkuperäiset kappaleet.

Kiteen poliisiasemalla on myös rikostutkintaa suorittavia poliisimiehiä. Sen sijaan Kiteen poliisiasemalla ei ole varsinaista poliisipäivystystä, vaan lähin poliisipäivystys sijaitsee Joensuussa Torikatu 9, 80100 Joensuu, puh. 02954 415 320.

Järjestöt ja seurakunta

Maahanmuuttajien saattaminen suomalaisen yhteiskunnan aktiivisiksi jäseniksi edellyttää monen sektorin ja toimijan välistä yhteistoimintaa. Monialainen ja -ammattilinen yhteistyö kuuluukin oleellisena osana kotouttamistyöhön (www.kotouttaminen.fi).

Kiteen ev.lut. seurakunta on tehnyt jo vuosia yhteistyötä kansanopistolla opiskelevien maahanmuuttajien kotouttamisessa. Seurakunnan työntekijät vierailevat säännöllisesti maahanmuuttajien ohjelmissa. Seurakunta tarjoaa myös esim. pelivuoron ”Nutukoille” seurakuntakeskuksella.

Kiteen ev.lut seurakunta on tehnyt yhteistyötä Koivikon vastaanottokeskuksen kanssa keräämällä vaate- ja tarvikeavustuksia ja ohjaamalla vapaaehtoisia mukaan vastaanottokeskuksen toimintaan. Myös seurakunnan työntekijät ovat toimineet vapaaehtoistehtävissä vastaanottokeskuksella.

Kiteen ev.lut. seurakunnalla on Romolan nuorisokahvila, jonne kaikki nuoret voivat mennä viettämään aikaa. ”Junnu-Romola” on avoinna maanantaisin klo 14 - 17 ja se on tarkoitettu 4. - 6. luokkalaisille. Yläkouluikäisille ja sitä vanhemmille Romola on avoinna tiistaisin klo 15 - 18 ja perjantaisin klo 18 - 23. Myös seurakunnan varhaisnuorille tarkoitettuihin futsal- ja varkkiskerhoon kaikki varhaisnuoret ovat tervetulleita.

Kotouttamisohjelman seuranta

Kotouttamisohjelmaan seurataan vuosittain. Myös maahanmuuttajatilannetta seurataan vuosittain ja sen vaatimista toimista informoidaan kunnan hallitusta